

Ο πρωταγωνιστικός ρόλος της Εκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως στη σύγχρονη εποχή

Ορθοδοξία / Κανονικό και Εκκλησιαστικό Δίκαιο

Επίσκοπος Αβύδου Κύριλλος

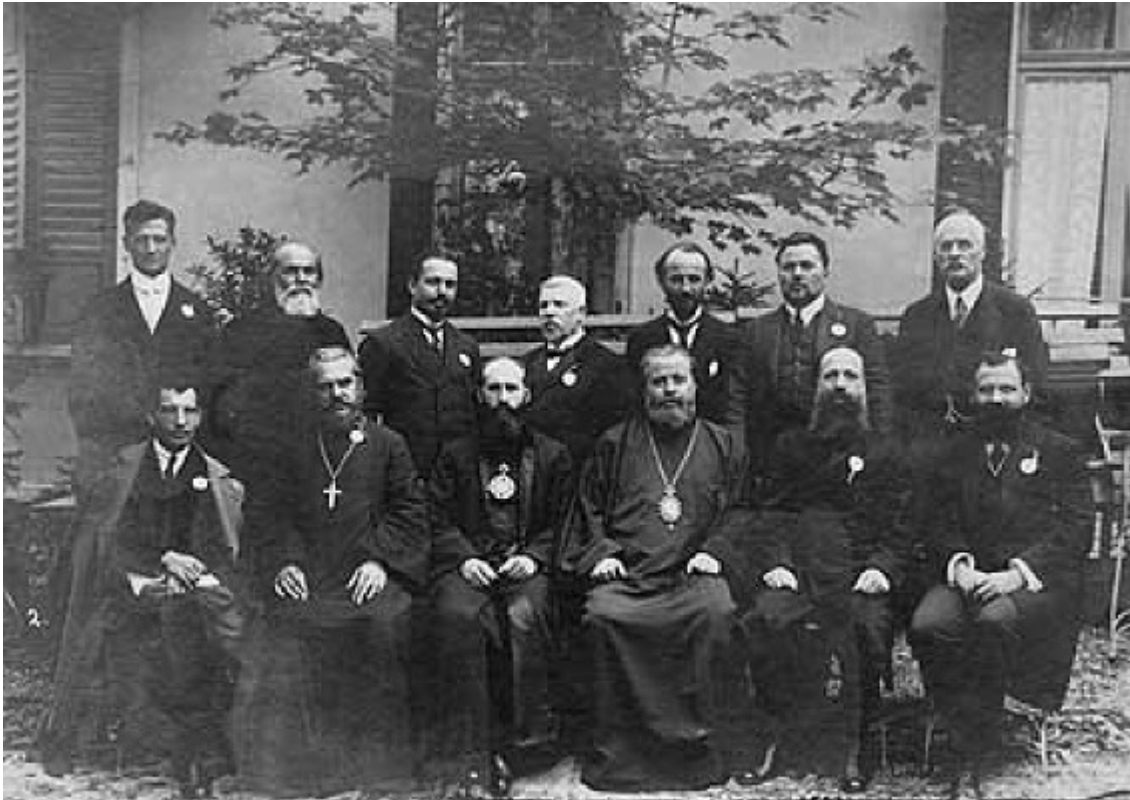
- Ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως **Άνθιμος ο ΣΤ΄**, επειδή ανετέθη η μεταξύ Ελλήνων και Αρμενίων επίλυση της διένεξης για το σπήλαιο της Βηθλεέμ στη Μεγάλη Εκκλησία ζητά από τον Πατριάρχη Ιεροσολύμων Κύριλλο την αποστολή των σχετικών εγγράφων[113] (1846).

- Ο Πατριάρχης Αντιοχείας **Άνθιμος Δ΄** αποστέλλει επιστολή[114] προς τους Μητροπολίτες τους υποκειμένους στο θρόνο της Αντιόχειας (1850), οι οποίοι και είχαν ζητήσει προγενέστερα με δική τους επιστολή την πλήρωση του Πατριαρχικού Θρόνου, μετά το θάνατο του Πατριάρχου Αντιοχείας Μεθοδίου. Ο Κωνσταντινουπόλεως Άνθιμος στην απαντητική του επιστολή επισημαίνει μεταξύ άλλων τα δύο άξια παρατηρήσεως κάτωθι σημεία:

1. Δεδομένου ότι και στο παρελθόν είχε γίνει εκλογή του Αντιοχείας από την Κωνσταντινούπολη, «τα πράγματα αυτά απέδειξαν πάντοτε αρίστην και επωφελεστάτην την εκλογήν και των προλαβόντων τσοσούτων δεινών απαλλακτικήν».

2. Η εκλογή Πατριαρχών στην Κωνσταντινούπολη δεν έγινε «**προς κατάργησιν των κανονικών λόγων και δικαιωμάτων άπερ κέκτηται ο αγιώτατος αυτός Θρόνος**».

Η Μεγάλη Εκκλησία «τουναντίον δε μάλιστα **αείποτε υπεστήριξε τα προνόμια αυτού** και επεχορήγησε θερμουργόν **προστασίαν** εις τσαύτας κατά καιρούς δεινάς αυτού περιστάσεις...»[115].

- Ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως **Άνθιμος ΣΤ΄** επικυρώνει[116] απόφαση του θρόνου των Ιεροσολύμων και της αγιοταφικής αδελφότητας, η οποία εκήρυσσε έκπτωτο τον Πατριάρχη Ιεροσολύμων Κύριλλο Β΄ (1872).

3. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο κατά τον Κ΄ αιώνα

- Το Οικουμενικό Πατριαρχείο καλείται να ασκήσει και ασκεί την εκ των ιερών κανόνων απορρέουσα κανονική του αρμοδιότητα μέσα σε ένα τελείως διαφορετικό περιβάλλον από αυτό που είχε διαμορφωθεί κατά την πρώτη χιλιετία και τους 9 πρώτους αιώνες της δεύτερης. Με τη διαμόρφωση εθνικών κρατών και υπό την επιρροή του πνεύματος του εθνοφυλετισμού με ίδια πρωτοβουλία ανακηρύχθηκαν ήδη κατά τον ΙΘ΄ αιώνα αυθαίρετα αυτοκέφαλες Εκκλησίες στην Ελλάδα (1833), τη Ρουμανία (1865) και τη Βουλγαρία (1870), ενώ κάτι ανάλογο έγινε λίγες δεκαετίες αργότερα και στην Αλβανία (1922-1928-1937).

Εν τούτοις το Οικουμενικό Πατριαρχείο δεν απώλεσε τον πρωτεύοντα και υπερέχοντα ρόλο του, αφού κατ' αρχήν σ' αυτό απηυθύνθηκαν οι νεώτερες Ορθόδοξες Εκκλησίες, προκειμένου να αναγνωρισθούν ως κανονικώς αυτοκέφαλες[117]. Με πρώτη την Εκκλησία της Ελλάδος που είχε λάβει την αυτοκεφαλία το 1850, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις και

περιγεγραμμένο τον τόπο της δικαιοδοσίας της, η Εκκλησία της Σερβίας που είχε γίνει το 1831 αυτόνομος και το 1879 αυτοκέφαλος, το έτος 1920 αναγνωρίζεται ως Πατριαρχείο. Το 1924 δίδεται το αυτοκέφαλο στην Εκκλησία της Πολωνίας. Η Εκκλησία της Αλβανίας κηρύσσεται αυτοκέφαλος το 1937.

Η Εκκλησία της Ρουμανίας, γενομένη αυτοκέφαλος το 1885, αναγνωρίζεται ως Πατριαρχείο το 1925. Η Εκκλησία της Βουλγαρίας αναγνωρίζεται το 1945 ως αυτοκέφαλος, ενώ το 1961 αναβιβάζεται σε Πατριαρχείο. Η Εκκλησία της Γεωργίας αυτοκέφαλος υπάρχουσα από το Πατριαρχείο Αντιοχείας από τον 5ο αιώνα, καταργηθέντος του αυτοκεφάλου υπό της αυτοκρατορίας της Ρωσίας, (1811-1917), αναγνωρίζεται δια Συνοδικού Τόμου αυτοκέφαλος το 1990. Η καταστάσα, τέλος, το 1923 αυτόνομος Εκκλησία της Τσεχίας και Σλοβακίας ανεγνωρίσθη ως αυτοκέφαλος το 1998.

- Σε ο,τι αφορά την ανύψωση της Εκκλησίας της Σερβίας σε Πατριαρχείο, οφείλει κανείς να παρατηρήσει αυτό που επισημαίνει ο Οικουμενικός Πατριάρχης Μελέτιος[118] στην ειρηνική του επιστολή: «...οφειλετικώς μετά της περί ημάς Αγίας Συνόδου διασκεψάμενοι, την μεν πρόθεσιν και της Εκκλησίας και του κράτους επηνέσαμεν και την εκ της ανυψώσεως ταύτην ωφέλειαν της Ορθοδοξίας συνωμολογήσαμεν, τον μέντοι τρόπον της ενεργείας προς την οικονομίαν μάλλον η προς την ακρίβειαν της κανονικής τάξεως συμφωνούσαν ευρήκαμεν. **Το γαρ εις Πατριαρχικήν προαχθήναι αξίαν τινά των επί μέρους αγίων του Θεού Εκκλησιών αποφάσεως δείται Συνόδου Οικουμενικής, ως τα των Πατέρων μαρτυρεί παραδείγματα**».

- Αξία προσοχής είναι η επισήμανση[119] του αιιδίμου Πατριάρχου Αθηναγόρου προς τον Πατριάρχην Μόσχας Αλέξιον (23.2.1940) περί του **αποκλειστικού προνομίου του θρόνου της Κωνσταντινουπόλεως να παραχωρεί το αυτοκέφαλο. Η Εκκλησία της Πολωνίας** είχε λάβει το αυτοκέφαλο από το Οικουμενικό Πατριαρχείο το 1924, εν τούτοις όμως το Πατριαρχείο Μόσχας απέδωσε εκ νέου σ' αυτήν το αυτοκέφαλο (1949).

Ο Πατριάρχης Αθηνάγορας επισημαίνει: «...ο καθ' ημάς Αγιώτατος Οικουμενικός θρόνος, όστις λόγω τε των ιστορικών αυτού προς την εκκλησιαστικήν εκείνην περιοχήν δεσμών και **εν τη από των ιερών κανόνων και της μακράϊωνος πράξεως της Εκκλησίας απορρεούση ιδιαζούση εν τω συστήματι των Ορθοδόξων και συναντιλαμβάνεσθαι ταις εμπειριστάτοις εκκλησιαστικαίς περιοχαίς**, ηυλόγησε κατά το Νοέβριον του έτους 1924 το Αυτοκέφαλον της εν πολωνία Ορθοδόξου Εκκλησίας, εμφανισάσης πάσας τας προς τούτο υπό των ιερών κανόνων προβλεπομένας προϋποθέσεις». **Ουδεμία δε Ορθόδοξος Εκκλησία αναγνώρισε το Αυτοκέφαλο που παραχωρήθηκε από το Πατριαρχείο Μόσχας.**

Παρατίθεται, ενδεικτικά, απόσπασμα[120] της επιστολής του **Πατριάρχου Αλεξανδρείας Χριστοφόρου** (18.5.1950) προς τον Πατριάρχην Μόσχας Αλέξιον: «Ημείς... ηρκέσθημεν, ίνα μόνον βεβαιώσωμεν την παρ' Ημών λήψιν της επιστολής, **ουχί δε και αναγνωρίσεως τα** παρά της Υμετέρας Μακαριότητος και της περί Αυτήν ιεράς Συνόδου, **ως συμφώνως προς την κανονικήν ζωήν της Αγίας Ορθοδόξου Καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας γενόμενα**». Παρομοίως και ο **Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Μακάριος** σε επιστολή[121] προς τον Πατριάρχην Μόσχας Αλέξιον (19.5.1950) επισημαίνει ότι δεν αναγνωρίζει το υπό της Εκκλησίας της Ρωσσίας παραχωρηθέν αυτοκέφαλο στην Εκκλησία της Πολωνίας, η οποία ήταν ήδη αυτοκέφαλος από το Νοέμβριο του 1924.

Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος παρακαλεί τον Πατριάρχην Αλέξιον να σεβαστεί τήν «**κανονικήν ταύτην τάξιν**», **ως μόνου του Οικουμενικού θρόνου όντος αρμοδίου για την παραχώρηση του αυτοκεφάλου**, ώστε να μη διαταραχθεί η μεταξύ των Ορθοδόξων Εκκλησιών ειρήνη. Κατά την επίσκεψη του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου **Βαρσοβίας κ. Σάββα** στο Φανάρι (24-28 Ιουλίου 1998) ο προκαθήμενος της Εκκλησίας της Πολωνίας πλειστάκις οσάκις κάνει μνεία του παραχωρηθέντος από το Οικουμενικό Πατριαρχείον αυτοκεφάλου της Εκκλησίας[122] του.

[Συνεχίζεται]

[113]. Κ. Δελικάνης, Πατριαρχικά Έγγραφα Β', 530.

[114]. Κ. Δελικάνης, Πατριαρχικά Έγγραφα Β', 312-316 (Περί εκλογής διαδόχου του θανόντος Πατριάρχου Ιεροθέου).

[115]. Κ. Δελικάνης, Πατριαρχικά Έγγραφα Β', 314.

[116]. Χρ. Παπαδόπουλος, Ιστορία της Εκκλησίας των Ιεροσολύμων, Θεσσαλονίκη 2010 (Ανατ. εκδ. 1970), 837 επ.

[117]. Βλ. Prof. Grigorios Larentzakis, Das Ökumenische Patriarchat von Konstantinopel. Seine gesamt orthodoxen Aufgaben, Kathpress 2 (2007) 1-40 (Sonderpublikation)

[118]. Βλ. Εκκλησιαστική Αλήθεια 42 (1922) 172.

[119]. Για το κείμενο της επιστολής, Βλ. Ορθοδοξία 25 (1950) 129-130.

[120]. Για το κείμενο της Επιστολής, Βλ. Ορθοδοξία 25 (1950) 233-234.

[121]. Για το κείμενο της Επιστολής, Βλ. Ορθοδοξία 25 (1950) 234 επ.

[122]. Βλ. Ορθοδοξία 5 (1998) 482 (Β΄ Περίοδος): «Η προσφορά υπήρξε μεγάλη...Μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται, ωσαύτως, και **η ανακήρυξις και αναγνώρισις της ημετέρας Εκκλησίας ως αυτοκεφάλου...**».

<http://bit.ly/1jSxCfa>